

03.10.2024

Barneombudets innspill til Meld. St. 34 (2023-2024) En mer praktisk skole

Skolen er en avgjørende livsarena for barn hvor de tilbringer halvparten av sin våkne tid. Det er derfor nødvendig at de møter et system som ivaretar behovene deres. Skolens sentrale plass som oppvekstarena gir samfunnet et ekstra ansvar for at barn har det bra den tiden de er der.

Den negative utviklingen de siste årene er alvorlig. Barneombudet støtter derfor hovedlinjene i meldingen. Vi er glade for at meldingen tar et helhetlig perspektiv på barns behov og adresserer viktige utfordringer.

Vi anbefaler Stortinget om å anmode regjeringen om å:

1. Sikre at utvalget som skal utrede fremtidens skole gjennomfører en helhetlig vurdering av barnets beste og sørger for reell medvirkning fra barn og unge, i tråd med Grunnlovens §104
2. Utarbeide nasjonale faglige råd for hvordan skolene skal jobbe systematisk og kunnskapsbasert for et trygt og godt skolemiljø
3. Komme tilbake med helhetlige og konkrete tiltak for å styrke laget rundt eleven. For å styrke tilbudet til barn som trenger tilrettelegging bør regjeringen legge frem en konkret strategi for å sikre spesialpedagogisk kompetanse i skolen og tilstrekkelig kapasitet i PP-tjenesten

Barnets beste må være utgangspunktet for fremtidens skole

Regjeringen vil sette ned et utvalg som skal utrede fellesskolens rolle i framtiden. Barneombudet vil understreke at barns helhetlige behov må være utgangspunktet for utredningen. Utvalget må gjennomføre en vurdering av barnets beste og hvilke krav det stiller til skolen som system.

Regjeringen viser til at skolen har et bredt mandat og skal ivareta mange samfunnsbehov. Barnekonvensjonen art. 29 fremhever at det primære formålet til utdanningen er å bidra til en helhetlig utvikling av barnets fulle potensial.¹ Skolen skal altså først og fremst være en utviklingsstøttene arena. Dette bør også være utgangspunktet for utvalgets arbeid.

---

¹ Jf. FNs barnekomite generell kommentar nr. 1 (2001)

Vi forventer at barn sikres reell medvirkning, både i å beskrive utfordringsbildet og foreslå og vurdere tiltak. Kunnskap fra barn er helt nødvendig for å vite hvordan skolen kan ivareta deres behov, for eksempel hvordan opplæringen kan tilpasses og skolemiljøene bli best mulig.

Vi oppfordrer Stortinget til å be regjeringen spesifisere i utvalgets mandat at det skal gjennomføre vurdering av barns beste, og innhente og vektlegge kunnskap fra barn.

En fleksibel skolehverdag for alle elever

Mange har pekt på behovet for mer praktisk, aktiv og variert læring i skolen. Barneombudet støtter hovedlinjene i meldingen og tiltakene som skal løfte læring og trivsel. Ungdommer vi har møtt forteller om en skolehverdag de ikke mestrer.² Det handler om mangel på faglig mestring, press, stress, ensomhet og mobbing. Deres budskap er at det er behov for en mer fleksibel skole. Det handler om undervisningen, innhold i fagene, vurderingsformene, skolemiljøet, omgivelser og støttespillerne rundt. I arbeidet fremover er det viktig se på hvordan skolen kan bli mer fleksibel og tilpasset alle elever.

Mer fysisk aktivitet i skolen vil gi alle barn muligheter til bedre fysisk og psykisk helse, og bidra til å utjevne helseforskjeller. Mange skoler har allerede innført daglig fysisk aktivitet med gode erfaringer. Vi savner imidlertid mer konkrete og forpliktende tiltak. Daglig fysisk aktivitet bør innføres over hele landet. Det må baseres på nasjonale krav tilpasset den enkelte kommune og skole. Det må settes av midler til kompetanseheving av lærere, utbedring av skolens uteområder og innkjøp av utstyr.

Ambisjonene om en mer praktisk skole må følges opp i de kommende budsjettene. Det er positivt at regjeringen har økonomiske virkemidler for lokaler og materiell til praktisk undervisning. Disse ordningene må ha som premiss at skolene ivaretar krav om universell utforming. Mangelfull universell utforming av skolebygg fører i dag til at mange barn med funksjonsnedsettelse ikke har tilgang til hele eller deler av skolens areal, og dermed kan miste mulighet til den samme praktiske og varierte læringen. Universell utforming av skolens arealer er viktig for å sikre at *alle* barn får et godt læringsmiljø og kan delta i ulike aktiviteter og læringsformer.

Behov for nasjonale faglige råd for arbeid med trygt og godt skolemiljø

Utrygge skolemiljøer, mobbing og krenkelser er et av vår tids største samfunnsproblemer. Til tross for kompetansepakker og tydelig regelverk, peker pilen i feil retning. Aldri har så mange elever meldt fra om mobbing og utenforskap.

Regjeringen vil lage en helhetlig strategi for barnehage- og skolemiljø, se de ulike støtteordningene i sammenheng og videreutvikle støtteressurser. I dette arbeidet mener vi det er nødvendig med tydelige faglige råd. Kunnskapsbaserte tiltak er tilgjengelig for skolene i dag,

---

² Se f.eks. Barneombudet (2023) One size fits all?; Barneombudet (2001) Hvem skal jeg snakke med nå?; Barneombudet (2017) «Uten mål og mening?»

men likevel benytter skolene de i liten grad.³ Barneombudet mener derfor det er behov for tydeligere føringer. Tiltakene i meldingen må resultere i faglige råd av en mer forpliktende karakter enn alminnelige støtte- og veiledningsressurser.

Reell styrking av laget og tilbudet til barn som trenger tilrettelegging

Barneombudet har lenge påpekt at laget rundt eleven må styrkes. Regjeringen varsler flere tiltak i meldingen om sosial utjevning og mobilitet. Dette ser vi frem til. Selv om regjeringen nå har lagt frem enkelte gode tiltak, forventer vi en langt mer helhetlig innsats og konkrete tiltak for å styrke det tverrfaglige arbeidet i og rundt skolen.

Det er positivt at meldingen har søkelys på faglig mestring for alle elever. Det er derimot lite fokus på de som ikke opplever faglig mestring og trenger en sterkere grad av tilrettelegging for å utvikle sitt potensial. Svikten i tilretteleggingen og kompetansen rundt disse barna er godt dokumentert.⁴

Et viktig tiltak for å styrke tilbudet vil være at alle skoler får tilgang på spesialpedagogisk kompetanse. Stortinget har ved flere anledninger etterlyst tiltak knyttet til dette, og regjeringen har blant annet satt i gang et spesialpedagogisk kompetanseløft.⁵ Dette er positive tiltak, men med usikker effekt.⁶ Barneombudet mener det nå er modent for en konkret strategi for hvordan spesialpedagogisk kompetanse kan bli tilgjengelig i alle skoler. Som en del av dette må kartleggingen av yrkesgrupper som varsles i meldingen, også kartlegge spesialpedagogisk kompetanse.

PP-tjenesten er den mest sentrale støttetjenesten for skolens arbeid med tilrettelegging. Det er imidlertid godt kjent at tjenesten ikke har tilstrekkelig kapasitet⁷, noe regjeringen også anerkjenner i meldingen. Likevel ser regjeringen nok en gang ut til å overlate ansvaret til kommunene. Barneombudet vil minne om at staten har det overordnede ansvaret for å oppfylle barns rettigheter, og må forsikre seg om at kommunene har ressursene som trengs.⁸ I det pågående arbeidet med rapportering til FN har barnekomiteen uttrykkelig bedt regjeringen redegjøre for hvordan barn skal få tilgang til pedagogisk psykologisk rådgivning.⁹ Vi kan ikke se at regjeringen har svart tilfredsstillende i sin rapport.¹⁰

Vi ber Stortinget etterlyse en styrking av PP-tjenesten i arbeidet med meldingen og i kommende statsbudsjett.

---

³ Utdanningsdirektoratet (2023) svar på oppdrag for Kunnskapsdepartementet om anbefaling av tiltak for å styrke barnehage- og skolemiljø.

⁴ Se f.eks. Barneombudet (2017) «Uten mål og mening»?; Meld. St. 6 (2019-2020)

⁵ Prop. 1 S (2023 –2024), s. 42

⁶ NTNU Samfunnsforskning; «Evaluering av Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis», Delrapport 1 (2022); Delrapport 2 (2023)

⁷ Andrews, T.M. og Hustad, B.C. (2022) Nordlandsforskning; NTNU Samfunnsforskning Delrapport 2 (2023)

⁸ FNs barnekomite GC nr. 5 (2003) Pkt. C

⁹ CRC, List of issues prior to submission of the seventh periodic report of Norway pkt. 26

¹⁰ CRC/C/NOR/QPR/7

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Med vennlig hilsen Barneombudet

(innspillet er sendt inn via Stortingets nettskjema)